

Kiállítási napló Kitüntetett grafikus

Tallózás a vendégkönyvben: „Molnár István igazolta, hogy a másodlagos realitás — művészi téma — elsődleges lehet. Röpke humor és tartós gondosság ötvözte az ő művészetét...”, „Kissé a múltba tekintő és mégis új figurái csodásan megkapóak, igaz művésze a miniatűrnek...”, „Munkái gazdag technikai habitusról árulkodnak... egy új, bár mai szemmel szokatlan gondolatossággal ismerkedem...”, „Végre egy ember, aki nem tartozik a formalisták közé...”, „Esztétikus, de mély értelmű, gondos munkái!”, „Olyan volt, mintha egy szél átom után ébredtem volna...”

Ezek a bejegyzések akár egy kitüntetés, egy közönségségi, egy győzelmi koszorú levelei is lehetnének, s a Kitüntetett lovas című képek virágkoszorúja munkásságának is kijár. Ritka szép, tartózkodóan elegáns és nemesen egyszerű meghívó invitált grafikai kiállítására a szegedi Ifjúsági Ház galériájába. A szegedi intézmény és a fiatal művészek stúdiója gyors egymásutánban két tárlatot rendezett az épület egyik terméből kialakított minigalériában. *Balla Margit* feketé dobóznak barokkosan gazdag rézkarcai után a vörösbarnára váltott színvilágban Molnár István rakta élénk névjegyeit. Ezek a — jórészt kis méretű — rézkarcok valóban egy fiatal művész rajzos névjegyével. Még akkor is, ha az újabb magyar grafika egy karakteres csoportjának egyenjelei is fölfedezhetők a lapokon.

Ahhoz a vonulathoz kapcsolódik Molnár István, amely elengedhetetlenül fontosnak tartja a biztos, már-már bravúros rajzi tudást, a technikai gazdagságot és alázatot, s mindezt némi ironiával — hol humorral, hol szarkasztikus éllel — fűszerezi.

Alkalmi grafikáin — Házzaságok a földön kötetnek I-II., BÜEK 1978, Levél expressz ajánlva, Ex libris, kiállítás meghívók — ironikusan kedves grafikái hangon szól hozzánk, beavatva az eseménybe, összekacsintva a komolykodók feje fölé. A Szép Múzeológus emlékei, a négy lapból álló Színház-sorozat és a szintén négy lapos Ablakok vall legteljesebben Molnár István törekvéseiről. A múzeumok kissé ódon hangulatot árasztó falai, régi tárgyai között a színházak öltözőibe pillantva, kulisszái mögé húzódva, maszkok mögé rejtőzve, az emberi sorsokat, történeteket maguk mögé záró ablakokat figyelve keress — precízen megrajzolt, burjánzóan gazdag vonalhalálival, finom részleteivel — az emberek igazi arcát. Fej és láb nélküli próbababáinak kezén ezért lüktethet egy erecske, az ablak mögül kitekintő arc szemében ezért találhatunk apró rezdülésekre, s az egész színlelt világban a sok részlet, kulissza, díszlet, lepel, maszk, kellék mögött is önmagunkra.

A vörösbarna aprócska tér közepén egy vörös hajú marionett-tündér fölszállni készül...

T. L.

A közgazdasági napok záróülése

Plenáris üléssel ér véget a közgazdasági napok '79 eseménysorozata, amelyet az MTESZ Csongrád megyei szervezete és a Magyar Közgazdasági Társaság Csongrád megyei szervezete rendezett. A záróülés témája a vállalati és szövetkezeti jövedelem-szabályozás lesz, melyről dr. Kállay Lajos pénzügyminiszter-helyettes tart előadást. Az esemény a Technika Házban, ma, szerdán délután fél 3-kor kezdődik.

Együttműködési megállapodás

Együttműködési megállapodást írtak alá kedden a Magyar Tudományos Akadémia és a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének vezetői a tudomány és a gyakorlat szorosabb kapcsolata érdekében. A megállapodás szerint a két szervezet információcserével, közös konferenciák, tapasztalatcserék szervezésével, az eddigi alkalomszerű kapcsolatot szervezetté teszi, s közös erőfeszítésekkel mozdítja elő a különféle tudományos feladatok megoldását. A megállapodást az MTA tudós-klubjában Szentágothai János, az MTA elnöke, Márta Ferenc főtitkár, illetve Ajtai Miklós, az MTESZ elnöke és Tóth János főtitkár írta alá.

(MTI)

Toronyházak árnyékában

Társadalmi munka — óvodáért

A József Attila sugárúti villamos végállomásának közelében, nemrég felépült panelházak között vezet az út az Uzsoki utcai óvodához. Amint a tízemeleteseknek, az óvodának sincs semmi különös ismertetőjele. Akár a régi, egyemeletes fodortelepi magánházak egyike lehetne. Valamikor az is volt, 1950-ben módosult a funkciója, azóta a kisgyerekek — most 79 apróság — második otthona.

A toronyházakat nem véletlenül emlegettük. Az új lakásokba költözőknek mi sem természetesebb; hidegben radiátorok melegítenek, s a tulajdonosoknak — bérletnek — nem kell fűzékben forralni a vizet, ha mosni, mosogatni készülnek. Összkomfortos lakásokban élnek, számukra magától értetődő tény a kényelem. Nem így az óvoda személyzetének, akik egy régi, romos vályogépületbe költöztek be az apróságokkal, majd húsz évvel ezelőtt. Az akkori szülők — noha maguk sem éltek túl kényelmesen — azon voltak, hogy gyerekeik kulturált körülmények között, a lehetőségekhez mérten minden fővel ellátva töltsék napjaikat az óvodában. Ennek érdekében nem sajnálták idejüket — s erejüket — munka után sokan az óvodában fogták kezbe a vakolókanalat, a festékeseket, hogy így segítsék életre az óvónők terveit: legyenek tiszták a falak, tetszősek a bútorok. Volt, aki játszószereket, hintát, mászókat, csúszdát készített, feloldva a szülői házból kikérik, napközben idegenek között nevelkedő kisgyermek szorongását.

A társadalmi munkának hagyománya van az Uzsoki utcai óvodában. A szülők önkéntes segítségére számtalanszor volt szükség az évek során. Alig telt el esztendő, hogy kisebb-nagyobb javításokat ne végeztek volna a házban. A gyerekeknek, az óvónőknek és a dajkáknak négyszer ki is kellett költözniük az óvodából. Egyszer azért, mert az egyik szobában leomlott a mennyezet. Javították itt már a fűdét és az oldalfalakat. Legutóbb — e munkálatok nemrég fejeződtek be — kicserélték a parkettát, lebontották a régi cserépkályhát, bevezették a gázt, konvektorokat szereltek fel, újrafestették a bútorokat, a termek fa-

laik, az udvari játszószereket. S mindent társadalmi munkában, 150 ezer forint értékben. Ha az önkéntesen segítő vállalatok, szocialista brigádok nevét most felsorolnánk, igencsak hosszú lenne a lista. S mert a társadalmi munkára vállalkozók önzetlenül ajánlották fel segítségüket — vannak közöttük huszonévesek, KISZ-esek, akik gyermekeik által az óvoda felújításában, csinosításában nem érdekeltek — felesleges is lenne a felsorolás. Egyébként is — mondhatnánk többen — számtalan szocialista brigád akad a városban, melynek tagjai hasonló célok érdekében hasznosítják szabad idejüket keveske óráit. Megerősíthetik ezt a városi tanács mellett működő társadalmi munkát

szervező bizottság tagjai is. A bölcsődék, óvodák, iskolák korszerűsítésére, csinosítására invitáló felhíváshoz minden esztendőben sokan csatlakoznak, azaz, társadalmi munkájuk értékét e célra ajánlják fel.

Az eredmény számokkal, a megtakarított forintok felmérésével is kimutatható. Mégis többet mond a gyakorlati példa, melyet ezúttal a fodortelepi óvoda patronusainak akciójából merítettünk. Az egykori kisgyerekek — ma már minden bizonnyal maguk is szülők — aligha ismernének most második otthonukra. A toronyházak tövében megbújó házban csak az óvónők, a dajkák igyekezete, gyermekszerepük a régi.

L. Zs.

A magyar hídgyártás centenárium

Az Erzsébet- és a Ferenc József-híd (ez utóbbi a mai Szabadság-híd) a Dunát, a Tiszát átívelő több acélóriás, a török, indiai, NDK-beli, csehszlovák és jugoszláv exporthoz gyártott több tucati híd, s a most épülő, köztük a szegedi Tisza- és az újvidéki Duna-híd fémjelzi a magyar hídgyártást, amely ezekben a napokban ünnepli centenáriumát. A jubileum alkalmából nyilatkozott Domonkosy Sándor, a Ganz-MÁVAG acélgyártó gyárának fejlesztési főmérnöke:

— Az 1874-ben alapított gyár éppen 100 éve építette első nevezetes hídját, a párizsi világkiállításán díszoklevéllel kitüntetett zsolnai közúti Vág-hidat. Ezt követően a hazai hídgyártás rohamosan fejlődött, s rövidesen véglegesen megszűnt az acélhidak importja. A század utolsó évtizedében öt nagy Duna-hidat építettek. Ezek közül kiemelkedik a Dunát egyetlen, 290 méteres nyílással áthidaló világhírű Erzsébet-híd. Külföldön egyöntetűen ezt ítélték a világ legszebb hídjának. A legsebbebb statikai megoldású híd pedig a mai Szabadság-híd. Mindkettő teljesen magyar alkotás, a tervezéstől a kivitelezésig. (Az azt megelőzően épült hidak külföldi terve-

zésűek, például a Margit-híd az Eiffel alkotta.)

— A második világháborúban megsemmisített Dunai és Tisza-hidak, valamint a 90 százalékban elpusztult nagyobb acélhidak újjáépítését is a Ganz-MÁVAG acélgyártó gyára végezte. E korszak legjelentősebb alkotása az 1964-ben felavatott Erzsébet-híd. A következő években a Tiszán négy nagy acélhíd épült. A folyó legnagyobb közúti hídja Szegeden rövidesen elkészül.

— A hazai hídgyártás hosszú ideig a világ élvonalába tartozott. A harmincas évek végén megkezdődött a magyar hídexport is, Törökországban 11 hidat készítettek. A háború után Indiában, az NDK-ban és Csehszlovákiában gyártottak több hidat, s Jugoszláviában magyar tervek alapján és magyar kivitelezéssel négy Duna-, egy Száva- és két kisebb híd épült. Az elmúlt évtizedekben a hazai hídgyártás nem tudott világraszóló alkotást nyújtani. Most mégis úgy tűnik, az Újvidéken épülő 1014 méter hosszú, 351 méteres közúti híd, a ferdekábelű Duna-híd a világ legnagyobb ilyen szerkezetű műtárgya lesz, s ezzel hídgyártásunk ismét az élvonalba kerül.

(MTI)

Németh László Vásárhelyen Greza Ferenc könyve

Ugyan ki merné biztonságosan állítani: megvan, végleges helyére tetetett Németh László alakja a huszadik századi magyar irodalom — s tegyük hozzá: magyar közgondolkodás — történetében? Gyakran és olykor nem kellő körültekintéssel dobálóznak az adósság szóval. Am, ha valahol, az irodalomtörténet-írásban mindenképpen jogosultsága van — például, ha erről a gyöngéd tekintetű, már-már nőies arcú igazi férfi íróról, a Németh László nevű szellemóriáról van szó.

Greza Ferencnek, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanszékvezetőjének könyve — a Nagy Törlesztés szép építőkockája, egyik leghatásosabb megnyilatkozása. (Talán alapkövet is mondhatnánk.) A Németh László vásárhelyi korszaka éppen azt az időszakot veszi szemügyre, amely az író értékelésének — s egyben a magyar társadalom mai képének — forrásvidéke: az 1945–1948 közötti, de gyakorlatilag tekintve minimum 1953–54-ig terjedő periódust. Életének e szakaszában Németh a hőmezővásárhelyi Bethlen Gábor gimnáziumban óraadóként tanított, illetve (1948 decemberi távozását követően) gyakorlatilag „fél-vásárhelyinek” számított, gyakran megfordult az alföldi városban. Ez idő alatt mind szellemi, mind művészi fejlődésében döntő jelentőségű ponthoz érkezett: a sajátos, Németh László-i magyar szocializmus ekkor jut el korunk uralkodó eszméjének elvi vállalásáig; s egyben a szépirodalmi és a legjobb regényeinek és drámáinak, az Isonyoknak, az Egető Eszternek, a Széchenyinek, a Husznak keletkezési ideje.

Greza könyve e felismerésen alapul; kulcsjelentőségű az egész életmű megítélése szempontjából a vásárhelyi fél évtized. Ezen belül

pedig az író vallomása, amit a szerző jó érzékkel, okosan, már a Megközelítések című bevezető fejezetben idéz: „Az az öt év, amit Vásárhelyen, az Alföld csendjében töltöttem, gondolathozamban életem legtermékenyebb szakasza volt.” S ha ehhez vesszük, hogy már-már tragikusan, pontosan erre az időre, még a szektás-dogmatikus irodalompolitika elburjánzása előttré esik a Németh László elleni támadások kezdete, mégis igen heves rohamosorozata — akkor az okos megközelítés egyben roppant izgalmas kortörténeti dokumentumforrássá is válik, egy nem mindennapi művészi és emberi teljesítmény tükrében.

Egy olyan elme tanít Vásárhelyen, amelyben Sándor Mihály „a természet egyszerű, mindmáig nem ismétlődő csodáját” bámulhatja. S közben — hiába Lukács György, Illyés Gyula, Veres Péter védelme — támadják, bírálják. Filozófiájáért, régi és újabb társadalomszemléletéért, pedagógiai munkásságáért, írói működéséért. Itt-ott már egykori faniszta, de mindenesetre „szellemi ellenforradalmár.” Műveiben idill és pánik küzd egymással, sajátosan magyar szomorúsággal teli egységet alkotva, talán nem is alapvetően a történetek után. A pedagógus filozóf, az író már dramaturg és a polihisztor röpke néhány év alatt — éppen hogy megtört fordító. Greza Ferenc ki-tartóan és alaposan követi végig a moralista művész mindenkor kálváriáját, úgy, hogy az egyes alkotói motívumok a vizsgált korszak Németh-i teljesítményeinek motívációiként lépnek elő. Bejárva így a felszabadulás utáni évek Németh László körül örvénylő kozmogóniáját, s azt a benyomást keltve, hogy az alkotói periódus minősítésekor mottóként a könyv egyik fejezetcíme ki-

nálkózik: Emberfélelem, pokoljárás, életpözelem.

Óriási anyagismeret, magabiztos kezelés, tiszta, élvezetes, mégis tudományos stílus — ilyen észrevételekkel forgathatjuk ezt a nagyon fontos munkát. Olyan rendkívül értékes adalékként, amely a jövőnek minden bizonnyal a tisztább, pontosabb és főleg teljesebb képet fogja felmutatni arról a magyar íróról, akiről legtermékenyebb, leglíraibb, s egyben legemberibb alkotói korszaka kapcsán mondhatja Greza Ferenc: „A történelem megcáfolta volna Németh László ből a gondolkodót? Sommás és igaztalan állítás. Inkább az író maga igazodott hozzá. Önkorrekciónal is, hűséggel is.”

Egyetlen utolsó reflexió még: a „fűszöveg” a követhető szerzői vallomás olvasható: „Munkám vitáitart is. Megkísérli bizonyítani, hogy Németh László életművét a szocialista kultúra szervező, elevenebb részével kell — és érdemes — tennünk.” Úgy legyen. (Szép-irodalmi, 1979.)

Domonkos László

Magyar — olasz tudományos kollokvium

A XVIII. századi magyar — velencei, illetve olasz kapcsolatokról kezdődött tudományos kollokvium kedden a Magyar Tudományos Akadémián. Az MTA és az olasz Fondazione Giorgio Cini tudományos alapítvány negyedik tanácskozási Kőpeczi Béla akadémiás, az MTA főtitkárhelyettese nyitotta meg. Ezt követően Vittore Branca, az olasz tudományos alapítvány alelnöke köszöntötte a kollokvium résztvevőit.

A négynapos tanácskozáshoz hazánkba érkezett húsz olasz tudós és magyar kollégák elsősorban a korabeli művelődéstörténeti kapcsolatokat értékelik. Tudományos előadásokon számolnak be egyebek között a Rákóczi szabadságharc olasz kapcsolatairól, a XVIII. századi magyar és olasz oktatási intézmények közös vonásairól, s értékelik az irodalmi kapcsolatokat is.

(MTI)

Egészségügyünk fejlődése

Egészség és társadalom — címszavakban így jelölték meg vizsgálódási körét és témáit annak a tudományos gyűlésnek, amelyet a Magyar Szociológiai Társaság rendez október 25–27-én a Pécsi Orvostudományi Egyetemen. Az esemény kapcsán e nagy jelentőségű társadalmi és szociálpolitikai téma háttéréről tájékozódott az MTI munkatársa az Egészségügyi Minisztériumban;

Egészségügyünk fejlődésének — s természetesen szélesebb értelemben a társadalmi és szociális helyzet, a munkakörülmények alakulásának — legfontosabb mutatója, hogy a korábbi évtizedekhez képest lényegesen megváltozott, javult nálunk a lakosság egészségi állapota, közegészségügyi biztonsága. Több területen kiemelkedő sikereket értünk el: felszámoltuk például a tbc-t, mint népbetegséget, gyakorlatilag megszüntettük a járványos gyermekbénulást, a diftériát, a csecsemőhalandóságot sikerült 30 ezrelék alá szorítanunk. Az ország egészét átfogó közegészségügyi járványügyi hálózat működik, fokozatosan bővül az üzem- és az iskolaorvosi szolgálat.

Jelentős fejlődésről tanúskodnak egészségügyi ellátottságunk mennyiségi mutatói, egyfelől saját örökségünkhöz képest, másfelől nemzetközi összehasonlításban is. Összesen — a kiegészítővel együtt — az egészségügyben mintegy 200 ezren dolgoznak. 1978-ban 10 ezer lakosra 26,2 orvos jutott, ami több mint kétszerese a 30 évvel korábbinak. Az egy orvosra-fogorvosra jutó lakos-

sok száma 1977-ben 374 volt (összehasonlításképpen: Bulgáriában 367, az NDK-ban 418, Ausztriában 438, az Egyesült Államokban 463, Franciaországban 512, Hollandiában 521, Japánban 658). A felszabadulás előttihez képest kétszeresére nőtt, és így jelenleg 92 ezer fölött van az összes gyógyintézmények fekvőhelyeinek száma, s ezzel a nemzetközi rangsor közepén állunk. Három évtized alatt 15-szörösére nőtt a forgalomban levő gyógyszerek értéke, s ezek több mint háromnegyede hazai készítmény. Tavaly a jogosultak 5,8 százaléka részesült táppénzben, több mint egymillió család kapott családi pótlékot, 270 ezer fölött volt a gyermekgondozási segélyen levők száma.

Egészségügyi helyzet és társadalmi fejlődés; betegség, gyógyítás és egészségügyi kultúra; egészségügyi ellátottságunk a kutatások tükrében; az orvos a társadalomban — ezek lesznek a pécsi tudományos tanácskozásiaknak, a Magyar Szociológiai Társaság első vándorgyűlésének a fő tématerületei a tervezett négy munkaközlés.